

سرمقاله

منافع ملی و منفعت خاص

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

رئیس‌جمهور محترم در هفته دولت در صاحب‌های به مسائل اقتصادی پرداختند. ایشان تنگنای اقتصادی کشور را در سه مسئله اصلی دانستند؛ تحریم، منازعات سیاسی و شرکت‌های خصولتی. تحریم باعث شده است قیمت تمام‌شده کالاها افزایش یابد. منازعات سیاسی باعث شده است از منابع کشور به شکل درست و کارآمد استفاده نشود. شرکت‌های خصولتی فراتر از دولت به کشور ضرر وارد می‌کنند و بخش مهمی از گرفتاری‌های اقتصادی جامعه وابسته به فعالیت آنها، به‌ویژه مدیران این شرکت‌هاست. بر این اساس، اقتصاد جامعه در گرو سیاست ناکارآمد است. اما مردم سال‌هاست ریشه مسائل اقتصادی را در منازعات سیاسی و شرکت‌های خصولتی و تحریم می‌دانند و به همین دلیل است که مشارکت در تعیین سیاست‌مداران کاهش می‌یابد؛ چون تصور می‌کنند با انتخابات نمی‌توان مسئله گروه‌های سیاسی پرنفوذ که منفعتشان در تضاد با جامعه است و شرکت‌های خصولتی را حل کرد. مردم در انتخاب رئیس‌جمهور حل‌وفصل سه مسئله اصلی که اقتصاد را نابسامان کرده است، مطالبه کرده‌اند؛ اما دولتمردان نتوانسته‌اند راه‌حلی برای این سه مسئله بیابند. گفته می‌شود زاین در انقلاب میچی زمانی که مسئله سامواری‌ها را حل کرد، توانست مسیر توسعه و ترقی را طی کند. به نظر می‌رسد زمانی می‌توان به حل مسائل اقتصادی کشور امید داشت و حتی به توسعه و پیشرفت دل بست که مسئله تراست‌ها، گروه‌های سیاسی ضد جامعه، تحریم و شرکت‌هایی که در خدمت منافع خصوصی و نه منافع عمومی هستند، حل شود. انتظار جامعه از رئیس‌جمهور محترم این است که گام‌های اجرائی برای حل حداقل یکی از این مسائل را با موفقیت بردارد و به جامعه گزارش دهد.

ادامه در صفحه ۴

سرمقاله

پزشکیان؛ فصل دوم

روزبه کردونی

دولت‌ها گاهی پیش از آنکه در اجرای یک سیاست شکست بخورند، در نام‌گذاری آن شکست خورده‌اند. سیاست فقط رقابت بر سر منابع و تصمیم‌ها نیست؛ رقابت بر سر این هم هست که مسئله چگونه تعریف شود، چه نامی بگیرد و مردم آن را با چه کلمه‌ای به خاطر بیاورند. برای دولت پزشکیان، این پرسش امروز از همیشه مهم‌تر است: زیر ایران در دوران پساجنگ وارد مرحله‌ای شده که نمی‌توان آن را صرفاً ادامه شرایط پیشین دانست. مسئله فصل دوم دولت فقط داشتن برنامه‌های تازه نیست؛ پیش از آن باید روشن شود دولت این دوران را چگونه می‌فهمد، آن را با چه گفتمانی توضیح می‌دهد و با کدام کلمه می‌خواهد معنای آن را در ذهن جامعه تثبیت کند.

شکست، پیش از اجرا

سال‌ها پیش از آنکه برخی مشکلات بازار رقابتی انرژی بریتانیا آشکار شود، نشانه‌هایی از مسئله را می‌شد در جایی دید که کمتر کسی به آن توجه می‌کند: در کلمات. مایکل فارلی، پژوهشگر دانشگاه هال، سال‌ها بعد به مناظره‌های پارلمان بریتانیا در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ بازگشت؛ همان دوره‌ای که «رقابت» به یکی از واژه‌های کلیدی سیاست‌گذاری در بازار انرژی تبدیل شده بود. پرسش او خلاف عادت بود: آیا می‌توان شکست آینده یک سیاست را پیش از مشاهده نتایج آن، از نحوه سخن گفتن سیاست‌گذاران درباره آن حدس زد؟ تحلیل او نشان می‌داد بخشی از مشکلاتی که بعدها در بازار انرژی آشکار شد، در همان شیوه اولیه فهم و تعریف «رقابت»، «بازار» و «مصرف‌کننده» قابل ردیابی بود. گاهی شکست سیاست، پیش از آنکه در آمار دیده شود، در زبان دیده می‌شود. این شاید یکی از درس‌های مهم سیاست‌گذاری باشد: پیش از آنکه ببینیم دولت چه می‌کند، باید ببینیم مسئله را چگونه می‌بیند. اهمیت این پرسش در دوره‌های گسست بیشتر می‌شود؛ زمانی که خود تعریف مسئله تغییر کرده است.

ادامه در صفحه ۴

دوشنبه ۹ شهریور ۱۴۰۵
۱۸ ربیع‌الاول ۱۴۴۸
۳۱ آگوست ۲۰۲۶
سال بیست‌وسوم
شماره ۵۴۶۲
۴۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

با وجود تداوم تنش در خلیج فارس قیمت نفت خام به کانال ۸۰ دلار برگشت؛

خطای تحلیلی نفت ۲۰۰ دلاری

مریم شکرانی: قیمت نفت در هفته گذشته بیش از پنج درصد کاهش داشت و به حدود ۸۸ دلار رسید. همچنین قراردادهای آتی نفت برنت روز پنجشنبه هفته گذشته حدود ۸۸ دلار برای بشکه معامله شدند. این عدد در مسیر ثبت بزرگ‌ترین افت هفتگی خود از اواخر ژوئن یعنی از زمان اعلام آتش‌بس موقت جنگ ایران و آمریکاست. کاهش قیمت نفت در شرایطی رخ می‌دهد که برخی تحلیلگران صداسوسیمای پیش‌بینی کرده بودند که با تداوم این وضعیت، قیمت نفت به ۲۰۰ دلار می‌رسد. «نفت ۲۰۰ دلاری» ادعایی بود که بارها تحلیلگران صداسوسیمای بر زبان آوردند؛ فواد ایزدی در برنامه‌ای در صداسوسیمای مدعی شد: «اگر ما ۲۰ درصد نفت دنیا را بیرون بیاوریم، نفت به ۲۰۰ دلار می‌رسد و اقتصاد دنیا نابود می‌شود». او تأکید کرد: «ما بجب اتم نداریم، تنگه هرمز را داریم که اگر آن را محکم بگیریم، می‌شود بمب اتم». داوود منظور، استاد دانشگاه امام صادق، دیگر تحلیلگری بود که مدعی ۲۰۰ دلاری‌شدن نفت شده و گفته بود: «انرژی دیگر برای ما صرفاً یک کالا نیست و

«شرق» جزئیات نسخه جدید طرح «نظام بخشی فضای مجازی» را بررسی می‌کند.

طرح صیانت در لباس جدید

صفحه ۹

یادداشت

پس‌لرزه‌های تراژدی نپال؛ یافته‌ها و آموزه‌ها

محمدحسین عمادی

ظهور پدیده ال‌نینو در پاییز سال جاری و به منظور پیشگیری از حوادث غیرمترقبه آن در ایران توجه مسئولان و کارشناسان به برخی از آموزه‌های زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱. **زلزله خبری؛ زلزله‌ای با منشأ درونی در کار نبود**
شاید مهم‌ترین یافته علمی روزهای اخیر، اصلاح اخبار و برداشت اولیه درباره منشأ حادثه باشد. در ساعات نخست، گزارش‌هایی درباره وقوع زمین‌لرزه‌ای با بزرگای حدود ۴.۴ در منطقه منتشر شد و طبیعی بود که افکار عمومی و حتی برخی گزارش‌های اولیه، زلزله را عامل و آغازگر فروریزش و سیلاب بدانند. اما تحلیل‌های بعدی US Geological Survey نشان داد آنچه به‌صورت سیگنال لرزه‌ای ثبت شده، در واقع پیامد فروریزش یخچال و جریان عظیم آوار بوده است، نه یک زمین‌لرزه مستقل. این رویداد به اندازه‌ای انرژی آزاد کرده که خود یک

یادداشت

هشدار جدی درباره افراطی‌گری

احسان هوشمند

چالش‌های قومی، پدیده‌ای تازه و برآمده از برخی تحولات منطقه و بین‌المللی و سیاست‌های نادرست داخلی در سده اخیر است. جامعه تاریخی ایران از چنان درهم‌تنیدگی و پیوستگی تاریخی‌ای برخوردار است که هیچ عاملی همچون تفاوت‌های زبانی، مذهبی یا دینی با مسقط‌الراسی و مانند آن موجب نشده تا میان ایرانیان فاصله اجتماعی ایجاد شود یا اینکه ایرانیان تمایلی به جدایی و گسست اجتماعی نسبت به یکدیگر داشته باشند. کافی است آمار ازدواج میان ایرانیان با تبارها و مسقط‌الاراس مختلف یا زبان و مذاهب متفاوت در صد سال گذشته بررسی شود تا اثبات شود که هیچ عاملی نتوانسته و نمی‌تواند میان

ایرانیان جدایی افکند. در صد سال گذشته، ورود ایدئولوژی مارکسیستی توسط احزابی مانند حزب کمونیست ایران و سپس حزب توده و سازمان چریک‌های فدایی خلق و مانند آن، زمینه‌ساز طرح برخی مباحث مانند خلق‌های ایرانی یا ملیت‌های ایرانی و مانند آن شد که هیچ نسبیتی با تاریخ، فرهنگ و درهم‌آمیختگی ایرانیان نداشت. پس از آن نیز شکل‌گیری سازمان‌های قوم‌گرا با دستور استالین در بخشی از غرب کشور موجب شد تا این سازمان‌ها اهداف خود را در نوعی محلی‌گرایی و حتی تجزیه‌طلبی و در نهایت جداکردن ایرانیان از یکدیگر تعقیب کنند؛ در حالی که به‌جز بنیان‌های تاریخی همبستگی و پیوستگی ایرانیان، در واقع هم هر روز بر دامنه پیوستگی و همبستگی ایرانیان افزوده می‌شد. متأسفانه این ویژگی‌های بااهمیت، حساس و راهبردی مناسبات اجتماعی ایرانیان، به دلایلی گاه نه توسط گروه‌ها و سازمان‌های محلی‌گرا یا قوم‌گرا و تجزیه‌طلب، بلکه توسط بخش‌هایی از حکمرانی کشور، به هر شکل، نادیده گرفته شده و برای کشور مسئله و چالش تراشیده می‌شود. نمونه چنین سهل‌انگاری‌های کارشناسی نشده‌ای در نوروز ۱۴۰۴ در استان‌های آذربایجان غربی و کردستان روی داد که بازتاب رسانه‌ای درخور توجهی پیدا کرد. حکمرانی در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطقی که دو یا چند گروه از هم‌وطنان ارجمند و عزیز ایرانی با زبان‌ها یا مذاهب مختلفی سکونت دارند، باید واجد طراف‌اندیشی‌هایی باشد که همبستگی و پیوستگی را تقویت کرده و بر مشترکات تأکید کند و راه را برای تعمیق ارزش‌های ایرانی‌بودن بکشد و بر دیدن همه وجوه فرهنگی، زبانی، مذهبی و دیگر مختصات محلی که پاره‌هایی از فرهنگ ایرانی هستند، به

رهبر انقلاب در پیام خود به مناسبت هفته وحدت:

هر کار تفرقه‌انگیزی از هر فردی با هر جایگاهی در جهت مقصود دشمن است

برگزیده‌ها

گزارش «شرق» از هشدارهای اخیر درباره راهبرد جدید آمریکا علیه ایران

تغییر زمین بازی

در نشست تله‌های فضایی فقر؛ پیشگیری و پیش‌نگری برای رهایی از آنها مطرح شد

شهر فقرا را به حاشیه می‌راند

فرصت ساختن خاورمیانه‌ای نو

پیروزی بی‌مدعای ایران

جنگ با ایران و نیاز به نفت سنگین، واشینگتن را به معامله‌ای بلندمدت با ونزوئلا رسانده است

قمار صدساله ترامپ

گزارش «شرق» از آخرین جزئیات مرگ مشکوک یک بیمار و بازداشت دو رزیدنت

راز شیفت شب

بیمارستان اهواز

نگاه

پشت مرزهای ملیت

یادداشتی از مریم شیعه‌زاده

یادداشت

بنزین ۱۰ هزار تومانی در اقتصاد غیر خطی

حسین سلاحووزی

سخن رئیس‌جمهور درباره افزایش احتمالی نرخ سووم بنزین از پنج هزار به ۱۰ هزار تومان، در نگاه اول یک تصمیم مالی ساده به نظر می‌رسد: هرکس بیش از سهمیه مصرف می‌کند، پول بیشتری بپردازد و دولت نیز بخشی از هزینه واردات و ناترازی بنزین را جبران کند. اما اقتصاد ایران مدت‌هاست با چنین حساب‌و‌کتاب ساده‌ای پیش نمی‌رود. در اقتصادی گرفتار تورم مزمن، بی‌ثباتی و نااطمینانی، یک تصمیم محدود می‌تواند واکنش‌هایی به راه بیندازد که اندازه و جهت آنها از پیش معلوم نیست. نتیجه فقط به خود تصمیم بستگی ندارد؛ زمان اجرا، وضع معیشت مردم، رفتار بازار و میزان اعتماد به دولت نیز در آن دخیل است. این همان منطق اقتصاد غیرخطی است. یک تغییر کوچک همیشه پیامدی کوچک ندارد؛ گاهی سیستم آن را جذب می‌کند و اتفاق مهمی نمی‌افتد و گاهی همان تغییر، اقتصاد را از آستانه‌ای عبور می‌دهد و موجی بزرگ‌تر می‌سازد. بنابراین، برای ارزیابی بنزین ۱۰ هزار تومانی نباید فقط اختلاف پنج هزار تومانی دو نرخ را در میزان مصرف ضرب کرد. باید دید پس از اعلام و اجرای آن، مردم، بنگاه‌ها، رانندگان، فروشندگان و خود دولت چگونه رفتار خواهند کرد. نخست باید عدد واقعی را از هیاهوی اطراف آن جدا کرد. اگر سهمیه ماهانه خودروهای شخصی، شامل ۶۰ لیتر بنزین-سوزا و ۵۰۰ تومانی و صد لیتر بنزین سه هزار تومانی، دست‌نخورده بماند، خانواری که ماهانه حداکثر ۱۶۰ لیتر مصرف می‌کند، هزینه اضافه‌ای نخواهد داشت. برای خودرویی با مصرف ۲۰۰ لیتر، افزایش هزینه فقط به ۴۰ لیتر مازاد مربوط می‌شود؛ یعنی ماهانه ۲۰۰ هزار تومان. در مصرف ۳۰۰ لیتر نیز هزینه اضافه به ۷۰۰ هزار تومان می‌رسد.

ادامه در صفحه ۵

از گفت‌وگو با مرصحه ۶ بخوانید: عیاس کوثری شرق

گفت‌وگوی احمد غلامی با عباس آخوندی

استراتژی مشارکت درزنجیره ارزش جهانی

از گفت‌وگو با مرصحه ۶ بخوانید: عیاس کوثری شرق

سیگنال لرزه‌ای معادل حدود ۵.۲ ریشتر ایجاد کرده است. این اصلاح خبری ظاهراً فنی، در واقع از نظر سیاست‌گذاری و مدیریت ریسک بسیار حیاتی است. اگر زلزله عامل اصلی بود، باید حادثه را عمدتاً در چارچوب خطرات لرزه‌ای منطقه تحلیل می‌کردیم. اما اکنون با پدیده‌ای متفاوت روبه‌رو هستیم: ناپایداری انباشته‌های یخ و سنگ بر اثر تغییرات اقلیمی. به عبارت دیگر، «زلزله» که در ابتدا به‌عنوان ماشه حادثه تصور می‌شد، خود بخشی از پیامد حادثه بوده است. این تغییر نگاه، سناریوی آینده را نیز به‌کلی تغییر می‌دهد.

۲. تغییرات اقلیم؛ ماشه بدون ضامن

همایلیا یکی از حساس‌ترین مناطق جهان نسبت به تغییرات اقلیمی است. این منطقه با سرعتی نگران‌کننده در حال گرم‌شدن است و کاهش یخچال‌ها، ذوب یخ و تغییر شرایط یابداری دامنه‌های مرتفع، خطر سقوط یخ، سنگ و زمین‌لغزش را افزایش می‌دهد و آن را به آسیب‌پذیرترین مناطق جهان در قبال گرم‌شدن زمین تبدیل می‌کند. براساس ارزیابی‌های سازمان ملل، کوهستان‌های نپال طی چند دهه گذشته بخش درخور توجهی از ذخیره یخی خود را از دست داده‌اند و سرعت عقب‌نشینی یخچال‌های هندوکش-همیالیا در دهه ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ نسبت به دهه قبل افزایش یافته است. این همان جایی است که تغییر اقلیم از یک تغییر تدریجی در میانگین دما، به یک عامل افزایش‌دهنده ریسک فجایع ناگهانی تبدیل می‌شود.

ادامه در صفحه ۹

نحو معقولی متمرکز باشد. در غیر این صورت، ممکن است رقابت‌های محلی، طایفه‌ای، ایلی و عشیره‌ای جانشین ملی‌اندیشی و مصالح عمومی شود و حتی فضا برای بحران‌زایی مساعد شود. مگر در عین همه پیوستگی‌های تاریخی، فرهنگی، سیاسی و حتی اقتصادی ایرانیان گاه شاهد برخی رقابت‌های عشیره‌ای توأم با خونریزی در مناطق عشایری کشور حتی در سال‌های اخیر نبوده‌ایم؟ مگر در تاریخ معاصر برخی تندروی‌ها و بی‌توجهی و فقدان ملی‌اندیشی و افراطی برخی مسئولان محلی موجب بروز برخی تنش‌ها حتی تا حد خون‌ریزی در برخی از مناطق کشور نبوده است؟ آیا داستان خون‌ریزی اواخر فروردین‌ماه ۱۳۵۸ نقده یا خون‌ریزی ۲۳ بهمن ۱۳۵۷ قروه با موارد مشابه تجربه آزموده‌شده‌ای برای کشور نیست؟ چرا برخی از مسئولان کشور، به دلیل فقدان دانش تاریخی یا به دلیل افتادن در دام قوم‌گرایی و محلی‌اندیشی و افراط‌کاری قومی و زبانی خود به بخشی از مسئله در بخشی از کشور مبدل شده‌اند.

در تازه‌ترین اقداماتی از این دست که به‌ظاهر با هدف شادی و نشاط جمعی در استان آذربایجان غربی روی داد، اقداماتی صورت گرفت که در ذات خود حاوی نادیده‌گرفتن تنوع و پیچیدگی‌های موضوع در این بخش ارجمند از ایران جان است. شهرستان تکاب یکی از محروم‌ترین و کم‌برخوردارترین شهرستان‌های استان آذربایجان غربی است که با چالش‌های توسعه‌ای درخور توجهی دست‌به‌گریبان است. این شهرستان در رتبه‌بندی توسعه استان آذربایجان غربی، علی‌رغم ظرفیت‌های فراوان گردشگری، معادن، فرش، مختصات فرهنگی و اقتصادی و اقلیمی، متأسفانه در انتهای رتبه توسعه اقتصادی و حتی توسعه انسانی استان قرار دارد و بر مبنای آمایش سرزمین به توسعه پایدار این منطقه کم‌توجهی زیادی شده است. شهرستان تکاب محل سکونت هم‌وطنان عزیزی است که با زبان‌های مختلف کردی و آذری صحبت می‌کنند و گروهی شیعه‌مذهب و گروهی سنی‌مذهب هستند؛ اما این تفاوت هیچ‌گاه به مبنایی برای چالش و خشونت مبدل نشده است. در دهه ۲۰ بر سر اداره این منطقه میان فرقه دموکرات آذربایجان و جریان تجزیه‌طلب مستقر در مهاباد چالشی بروز کرد که بر بسی

ادامه در صفحه ۴